

Inhoud

DOEN ALSOF IK DOOD BEN 7

Nergenshuizen 11

Yoko en Yoko 67

Henry en Zoe 109

Betty 151

STOFZUIGEN IN HET DONKER 211

Poep 215

Barbaren 267

Mammie 327

Little Sweden 393

Noot van de vertalers 423

NERGENSHUIZEN

Maandenlang was hij voor haar niet meer dan een getal: ze telde zijn gebruikte spuiten, hij liet ze in de emmer vallen, zij schreef het aantal op het klembord en hij schoof een plekje op in de rij. De zoveelste met olie besmeurde pelikaan, moegestreden en knikkend naar zijn eigen teloorgang. Gedoemd, net als de rest.

Toen ze even later haar plek achter de naaldenuitgifte had ingenomen – in plaats van ze te tellen verstrekte ze nu schone spuiten – viel het haar op dat hij de enige omruiler was die bibliotheekboeken bij zich had. Vooral biografieën en misdaadromans. Ze gaf hem de bijnaam meneer Getver vanwege zijn uiterlijk en smerige kleding. Zijn haar was een lange nijdige krabbel die smeekte om een behandeling met warme olie, zijn gezicht een doorwrochte tekening met te veel rimpels, maar hij was lang en breed en had haar zo door de wijk kunnen dragen of een trap op kunnen tillen, mocht hij dat ooit willen of nodig vinden, een eigenschap waaraan het haar vorige vriendjes had ontbroken, en ze was eigenlijk smoorverliefd op zijn ogen, die donker waren, eerlijkheid uitdrukten en leken te zeggen: Je Bent Hier.

Het zou die avond gaan regenen, de avond van hun eerste gesprek. De helft van de omruilers stond onder een stuk zeil, de andere helft was blootgesteld aan de loodgrijze lucht. De onbeschutte groep zag er doorweekt en ellendig uit, ook al regende het nog niet. Meneer Getver stond achter in de rij. In tegenstelling tot de anderen leek hij prima op zijn gemak, en hij had zijn gezicht afgeschermd met een boek. Ze tuurde naar de titel: *Straight Life, het verhaal van Art Pepper* – wie dat ook mocht wezen. Ze bereidde zich vast voor op het somatische effect dat zijn aanwezigheid op haar had: als hij minder dan anderhalve meter van haar af stond viel haar perifere gezichtsveld ineens weg en verdween tegelijkertijd al het speeksel uit haar

mond, en haar hart bonkte alsof ze opgejaagd werd. Hem zien was het hoogtepunt van haar twee uur durende toezegging en die avond had ze haar outfit aangepast door haar hoge gympen en hoody te verruilen voor ballerina's en een vintage cape met luipaardprint. Ze had zelfs rouge opgedaan en een push-upbeha aangetrokken.

De rij schuifelde naar voren en even later stond hij met een vage glimlach voor haar neus. Hij droeg het leren jack dat ze mooi vond – ooit wit, inmiddels versleten en verweerd, met een raadselachtig bandenspoor dat recht over de achterkant omhoogliep. Er zat een dood blaadje in zijn haar dat ze er niet uit durfde te plukken. Ze besloot zich aan het draaiboek te houden.

‘Hoeveel?’ vroeg ze.

Ze had de gebruikelijke vijf afgemeten lettergrepen verwacht: ‘Tweeëntwintig graag.’ In plaats daarvan antwoordde hij: ‘Ik ben vorige week afgezet.’ Hij glimlachte met één kant van zijn mond. ‘Bezwendeld,’ zei hij.

Het was haar beurt om iets te zeggen, maar ze was met stomheid geslagen door zijn stem, die aanwezig genoeg was om een op zichzelf staand wezen te zijn. Met een ruggengraat en scherpe tandjes.

‘Oké, de politie heeft ze afgepakt,’ zei hij. ‘Ik vind het gewoon leuk om bezwendeld te zeggen.’

Ze glimlachte. ‘Waar?’

‘Een paar straten verderop.’

De spuitomruil bestond in feite uit niet meer dan een paar karretjes waar voorraden op klaarlagen, opgesteld aan het eind van een obscuur steegje dat tussen een verlaten klooster en een Laotische bakkerij zat ingeklemd in wat The Acre werd genoemd, een grotendeels Cambodjaanse buurt in Lowell. Ze zaten hier nu vijf maanden, maar het was inmiddels oktober en binnenkort zouden ze naar binnen moeten verhuizen, ergens uit het zicht.

‘Dan was het vast nog een groentje,’ zei ze.

Ze hadden de stilzwijgende afspraak met de politie dat ze de omruil ongestoord konden runnen zolang de omruilers geen domme dingen deden, zoals het verkopen van spuiten voor geld of dope, of op de stoep gaan injecteren, maar soms kwam de verkeerde agent voorbij en die arresteerde dan een onfortuinlijke omruiler voor bezit en gebruiksartikelen.

Ze schudde een papieren zak open en stopte er een starterskit in. Strikt genomen kreeg je evenveel spuiten als je inleverde, maar als iemand met lege handen kwam opdagen gaf ze een zak met tien naalden en een flesje bleek.

‘Bedankt,’ zei hij. ‘Dat is aardig van je. Maar ik heb geen bleek nodig.’

Geen bleek betekende dat hij zijn naalden niet schoonmaakte, wat betekende dat hij ze waarschijnlijk niet deelde. Ze nam aan dat dit betekende dat hij vrijgezel was en ongebonden. Ze overhandigde hem de zak met een naar ze hoopte ongedwongen glimlach. In werkelijkheid had ze een knoop in haar maag. Het was altijd te snel voorbij en nu moest ze weer een week wachten. Hij mompelde een bedankje en ze staaarde hem na toen hij het steegje uit liep. Hij keek geen moment achterom.

Hij werd een heimelijke aanwezigheid in haar leven. Om de dag fantaseerde ze over hem, meestal tijdens het stofzuigen. Ze verdiende de kost als schoonmaakster en dagdromen droeg in hoge mate bij aan haar werkgeluk. Aangezien zijn voorkeur in drugs en bibliotheekboeken het enige was wat ze van hem wist, waren de dagdromen onbelemmerd en onbezorgd. Ze gaf hem een Spaans accent, een pilotenbrevet, een vlotte babbel. Ze trok hem diverse outfits aan – UPS-uniform, labjas, leren motorpak – en verzoon interessante monologen voor hem.

Drie weken later hadden ze hun tweede gesprek. De omruil was verhuisd naar de armoedige wachtkamer van een gratis kliniek twee straten naar het zuiden. Ze stond achter de uitgiftetafel en deelde watjes, bleek, alcoholdoekjes en condooms uit, en donuts die de Laotische bakkerij om de hoek had gedoneerd, mogelijk uit dankbaarheid omdat ze uit hun steegje waren vertrokken. Het fluorescerende licht gaf haar het gevoel dat ze terug was op de middelbare school, toen de medicatie haar huid groen had gemaakt en ze de bijnaam Heksje had. Hij vroeg om watjes en alcoholdoekjes. In een poging hun ontmoeting langer te laten duren bood ze hem een handvol condooms aan – zwarte, hun meest gewilde kleur – ook al dacht ze niet dat hij ze nodig had of wilde, aangezien hij geen sekswerker was en zijn libido vermoedelijk niet meer dan een vage herinnering. Hij liet een treurig lachje horen.

‘Wat is er zo grappig?’ vroeg ze onschuldig.

‘O, niets,’ zei hij, en hij schudde zijn hoofd. ‘Het is alleen dat ik niet veel aan condooms heb, behalve als waterballonnen, en daar heb ik ook weinig aan.’

Hij keek naar de vloer, ogenschijnlijk zoekend naar woorden. Ze tastte naar iets om de aanzwellende stilte mee op te vullen, maar ze was in de ban van zijn stem.

‘Sorry,’ zei hij. ‘Mijn griezelige eerlijkheid bezorgt je een onprettig gevoel.’ Hij schudde nogmaals zijn hoofd.

‘Helemaal niet,’ zei ze. ‘Ik hou eigenlijk wel van griezelige eerlijkheid.’

Hij zocht aarzelend oogcontact. Zijn blik maakte haar helemaal week en gaf haar het gevoel bijzonder te zijn, maar de spanning in zijn kaak verraadde dat hij die dag zijn fix nog niet had gehad, en ze vroeg zich af hoe ver hij van de omruil af woonde. Kon hij wachten tot hij thuis was, of was hij net als een paar andere omruilers, die zichzelf in het openbaar inspoten?

‘Heb je zin in een koffiebroodje?’ vroeg ze.

Hij knikte.

‘Pak er maar twee,’ zei ze, waarmee ze de een-per-persoon-regel brak.

Hij schonk haar een brede glimlach en ze inventariseerde snel zijn tanden: allemaal aanwezig, redelijk wit en sterk genoeg om linoleum te kunnen scheuren. Een klein wonder.

‘Je bent heel aardig,’ zei hij op een vreemd doordachte manier, alsof hij in code sprak. Ze keek hoe hij zich abrupt omdraaide, de straat overstak en om de hoek verdween.

Hij was het grootste deel van de winter spoorloos. Ze nam aan dat hij in een afkickkliniek zat, of in de gevangenis, of onder de grond lag. Zijn afwezigheid maakte haar lusteloos en ongemotiveerd en ze gaf er bijna de brui aan, maar wat moest ze dan in vredesnaam op dinsdagavond doen? Ze woonde alleen, zonder televisie. Haar enige vriendin studeerde in een andere staat. Ze had meer gemeen met de omruilers dan met iedereen die ze kende. Zij waren ook onzichtbaar voor de rest van de maatschappij – de omruilers door hun junkie-status, Mona door haar werksterstatus – en zij aten ook zo’n beetje

alles waar glazuur op zat. Het was al net zo verrijkend om tijd door te brengen met haar medevrijwilligers. Geen wereldverbeteraars, geen uitslovers, geen red-de-kinderen-types. Ze rookten als kettlers en aten nacho's en hotdogs van de 7-Eleven – daar had ze bewondering voor.

Op een middag aan het begin van de lente dook meneer Getver weer op. Hij zag eruit als een werkloze karakteracteur: hij had een baard van een week, droeg een oude zonnebril met amberkleurige glazen en had een mosgroen overhemd met knoopjes aan, en er zat wat meer vet rond zijn middel. Hij kwam aangesloft en vroeg of hij haar onder vier ogen kon spreken. Ze excuseerde zich, liep naar de hoek en bleef staan voor een dichtgespijkerde zonnestudio met de naam Darque Tan II. Ze wilde 'Wat fijn je te zien' zeggen, maar koos toen voor iets neutralers. 'Ik heb je een tijdje niet gezien.'

'Afkickklinik.'

'Ik hoopte al dat je daar zat.'

'Dus je hebt aan me gedacht,' zei hij, en hij zette zijn zonnebril af.

'Hoe gaat het nu met je?'

Hij zette zijn zonnebril weer op. 'Ik ben hier niet zo goed in.'

'Waar ben je niet zo goed in?'

Hij schraapte een paar keer agressief zijn keel. 'Ik ben gekomen om je iets te geven.' Hij gaf haar een scherf van een kapotte spiegel ter grootte van haar handpalm. De scherf was dik, had de vorm van een zeil en de randen waren glad afgesleten. Ze keek er even naar en mompelde een bedankje.

'Draai hem eens om,' zei hij ongeduldig.

Hij had zijn naam en telefoonnummer met felroze krijt op de achterkant gekrabbeld.

'Ik dacht ik zet mijn nummer maar op een spiegel, zodat je naar jezelf kan kijken als we aan het bellen zijn.' Hij glimlachte.

Ze kon merken dat hij op die zin had geoeffend en ze wilde hem geruststellen, maar werd van haar stuk gebracht door het advies dat op de muur achter hem was geschreven. ALS GOD JE CITROENEN GEEFT, ZOEK DAN EEN NIEUWE GOD.

'Als je zin hebt om te praten, bedoel ik,' zei hij.

Ze knikte traag. Eigenlijk was ze ineens nergens meer zo zeker van – hem, zichzelf, zichzelf met hem. In haar fantasieën lieten ze telefoonnummers achterwege. Hij kwam gewoon langs, slingerde

haar zonder iets te zeggen over zijn schouder en droeg haar dan een ander steegje in, waar een ruwe vrijpartij tegen een bakstenen muurtje volgde.

‘Weet je überhaupt hoe ik heet?’ vroeg ze.

Hij bloosde. ‘Ik ben ervan overtuigd dat je naam met een *κ* begint,’ zei hij.

‘Een *μ*,’ zei ze. ‘Hij begint met een *μ*.’

‘Mammie?’

Ze lachte. ‘Mona.’

‘Hm,’ zei hij. ‘Mag ik je mammie noemen?’

‘Misschien.’ Ze draaide zich om en knikte naar de ingang van het steegje, waar een van haar medevrijwilligers in een mobieltje praatte en openlijk in hun richting keek. ‘Kijk, big brother houdt ons in de gaten.’

‘Ja, dus?’ zei hij. ‘Wil je me daarom niet aankijken?’

‘Ik kijk je wel aan,’ zei ze, en ze keek naar de grond.

‘Nou, bel me maar als je zin hebt.’

Ze keek hem na en dacht aan het weekend van de vrijwilligerstraining die ze verplicht had moeten volgen van de organisatie achter de spuitomruil. Zij en de andere vrijwilligers hadden verschillende hypothetische situaties nagespeeld, zoals wat je moest doen als je per ongeluk, of misschien met opzet, door een omruiler met een vieze naald werd geprikt. Ze hadden nooit besproken wat je moest doen als de omruiler je een kapotte spiegel gaf en vroeg of je hem een keer wilde bellen.

Ze werkte meestal in haar eentje, in het chique deel van de stad, waar veel huizen nog bediendenvertrekken hadden; overblijfselen uit de vorige eeuw. Haar contact met de huiseigenaren was beperkt, maar zodra ze erachter kwamen dat Engels niet haar tweede taal was, namen ze een argwanende houding aan, alsof ze een psychische stoornis, een leerprobleem of een strafblad had. Ze gingen ervan uit dat ze op de een of andere manier bezoedeld was. Uit de gratie. Het feit dat ze wit was, eindexamen had gedaan op een fatsoenlijke confessionele middelbare school en er toch voor koos om huizen schoon te maken, ging hun begrip blijkbaar te boven.

Op dat moment was ze samen met Sheila, haar werkgever en

voegd, aan het werk in het huis van de familie Stone. De Stones woonden in een riant landhuis in tudorstijl, met in elke kamer een open haard, ook in de keuken, waar ze nu bezig waren. Sheila stond bij de gootsteen de vaat af te spoelen en Mona zat op haar knieën met haar hoofd in de oven het vet te verwijderen dat ze had losgeweekt met een halve fles Easy-Off. Haar huid ging ervan tintelen en als ze haar armen bewoog dacht ze bionische geluiden te horen. Normaal gesproken kon ze wel genieten van een goeie ovenreinigerhigh, maar dit keer wilde ze een Sylvia Plathje plegen. Sheila voelde het waarschijnlijk aan, want plotseling draaide ze de kraan dicht en vroeg aan Mona of ze haar pillen nog wel slikte.

‘Nee,’ zei ze. ‘Ik ben al drie weken van de pillen af.’

‘Hoe gaat het bij dokter Tattleman?’

‘Met haar ben ik ook gestopt.’

Tot Mona’s verbazing maakte Sheila een onbezorgde indruk. Nonchalant zelfs. ‘En, hoe voel je je?’ vroeg ze.

‘Niet zo, eh, neutraal als ik zou willen, maar wel oké.’

‘Je bent neutraal genoeg, mop,’ zei ze, en ze snufte.

Mona wachtte op het onvermijdelijke spervuur van AA-slogans. Sheila kon er in één zin zo tweehonderd aan elkaar rijgen.

‘Ik ga je missen,’ zei Sheila in plaats daarvan. ‘Ik mis je nu al.’

Over vier dagen zou Sheila dit gat verruilen voor Florida. Voorgoed. Ze had haar huis en haar zaak verkocht en zojuist het koopcontract getekend voor een appartement in de wachtkamer van God, zoals zij het noemde, waar ze zich bij een leesclub zou aansluiten en wilde leren golfen.

‘Zou je niet eens groepstherapie willen proberen?’ zei Sheila.

‘Ik heb geen zin meer in dat gepraat.’

‘Individuele therapie werkt zelfmedelijden in de hand. In een groep kun je minder zwelgen, en je hoeft niet te praten als je dat niet wilt. Je kunt je verdriet delen en het dan gewoon... gewoon uit handen geven, naar de problemen van een ander luisteren.’

‘Uit handen geven?’

‘Aan God,’ zei ze. ‘Je weet wel, laat los en laat God?’

Laat los en laat God? Laat los en laat God. Laat los, laat God! Laat los! Laat God! Laat los!

De laatste tijd bleven zinnnetjes in haar hoofd hangen en dagenlang

rondbuitelen. Ze maakten vreselijk veel lawaai, als kleingeld in een droger. Vorige week was het ‘Krijg toch de tering, kutwif,’ wat ze iemand door het open raampje van een pick-uptruck had horen schreeuwen.

‘Je bent er totaal niet bij,’ zei Sheila. ‘Waar zit je met je gedachten?’

‘Jawel hoor.’ Het was pas twaalf uur en ze liep nu al op haar tandvlees. Sheila begon daarentegen net op te warmen – als zij schoonmaakte leek het haast swingdansen. Ze laadde net een stapel ontbijtkommen in de vaatwasser. Het leek wel of meneer Stone niets anders dan ontbijtgranen at, en hij liet in alle kamers melkige kommen staan.

‘Die man heeft serieuze *mommy*-issues,’ zei Mona.

‘Wie?’ vroeg Sheila.

‘Papa Stone. De ontbijtkommen zijn net borsten vol moedermelk. Hij vouwt zijn hand eromheen, schuift de ontbijtgranen in zijn mond, de melk druppelt langs zijn kin, en het is net alsof hij... borstvoeding krijgt. Naderhand is hij natuurlijk helemaal voldaan en soezerig, wat verklaart waarom hij niet eens de moeite neemt om de kommen naar de keuken te brengen.’

‘Hou op,’ zei Sheila. ‘Hij lijkt aardig.’

‘Heb je het bidet gezien dat ze in de grote badkamer hebben laten plaatsen? Ze kunnen niet eens hun eigen kont afvegen.’

Sheila fronste. ‘Dat was inderdaad een interessante keus.’

Mona rolde met haar ogen. Het maakte niet uit hoe erg Mona haar opstookte, Sheila weigerde iets negatiefs over haar klanten te zeggen. ‘Ik zweet me de tyfus,’ zei Mona. ‘Wil je mijn rug even krabben?’

Sheila droogde haar handen af en bukte zich om Mona’s rug te krabben.

‘Hoger,’ commandeerde ze.

‘Misschien wordt het tijd voor een hond.’

Mona lachte. ‘Waarom?’

‘Als je gedwongen wordt om dingen te doen die buiten je comfortzone liggen – zoals het opruimen van hondenpoep – dan zal je jezelf vinden.’

‘Jij hebt een hekel aan je hond,’ bracht Mona haar in herinnering. ‘Hij schijt in je schoenen, weet je nog?’

‘Ga naar het asiel,’ zei Sheila. ‘Adopteer weer een terriër.’

Ze was opgegroeid met twee jack russells. Dat was in Torrance, Californië geweest. Ze had ze Lepel en Vork genoemd. Lepel ren-

de rondjes, Vork achtjes. Het waren lieve en aanhankelijke moordmachientjes, en ze had onwaarschijnlijk veel van ze gehouden, meer dan van haar ouders, maar er viel geen land mee te bezeilen en ze werden uiteindelijk naar een boerderij in Idaho verbannen, althans, dat was haar verteld, en vervolgens werden haar ouders ook onhandelbaar en gingen ze scheiden en met nieuwe mensen hokken, en een jaar later, toen ze twaalf was, moest ze bij Sheila, een nicht van haar vader, gaan wonen. Sheila was vrijgezel, kinderloos en de nuchterheid zelve, en ze stemde ermee in Mona in huis te nemen zonder haar ooit te hebben ontmoet. Het zou eigenlijk alleen voor de zomer zijn. Ze had heus wel van Massachusetts gehoord, maar voor zover zij wist lag New England tegen Engeland aan, en als het er niet tegenaan lag, was het er misschien mee verbonden door middel van een ondergronds netwerk van tunnels. Lowell en Londen waren in haar beleving partnersteden, en ze zag al voor zich dat ze in een trenchcoat met opstaande kraag in de mist door klinkerstraatjes liep, en dat ze in een torentje woonde dat overwoekerd was door klimop – allemaal beelden die ze had gezien in films en op ansichtkaarten.

‘Je in dienst stellen van anderen,’ zei Sheila toen, en ze rukte de smerige spons uit Mona’s handen en spoelde hem uit in de gootsteen. ‘Dat leidt af van je eigen problemen.’ Ze kneep de spons uit en gaf hem weer terug.

‘Me in dienst stellen van anderen,’ herhaalde Mona.

‘Dat leidt tot grootsheid, lieverd.’

‘Maar ik ben al dienstbaar.’

‘Telt niet,’ zei ze. ‘Je verdient er geld mee.’

‘En ik doe al vrijwilligerswerk, weet je nog?’

‘Ja, maar waarom moest je nou juist dát kiezen? Ik bedoel, lekkende abcessen? Gatverdamme.’

Mona kwam schouderophalend overeind. ‘Wat hebben we als lunch?’

‘Kliekjes Chinees.’

Sheila warmde hun lunch op in de magnetron. Krabdumplings, sperzieboontjes, lo mein met varkensvlees. Ze zaten op krukken in de bijkeuken en keken uit het boograam. De tuin van de Stones was doorgaans onberispelijk, maar iemand had maniakaal op hun hortensia’s ingehakt.